

“ Ədəbiyyat biliciliyi” müsabiqəsinin keçirilməsi Qaydaları

1. Müsabiqə ümumtəhsil məktəblərinin VIII-XI sinif tələblərinin iştirakı ilə keçirilir. Müsabiqə də iştirak könüllü xarakter daşıyır.

2. Müsabiqə məktəb, rayon (şəhər), ölkə üzrə olmaqla 3 mərhələ təşkil edilir. Müsabiqə, bir qayda olaraq, dekabr ayının noyabr ayında başlayıb aprel ayında yekunlaşdırılır. Mərhələlərin müddəti uyğun olaraq aşağıdakı kimi müəyyənləşdirilir:

2.1. Məktəb mərhələsi – noyabr-dekabr

2.2. Rayon (şəhər) mərhələsi – yanvar-fevral

2.3. Ölkə mərhələsi – mart-aprel

3. Məktəb mərhələsi, səsən, bədii sənətin oxumağa meyil və marağı göstərən, Azərbaycan dünyada ədəbiyyatı nümunəli davamlı müətləşdirmə tələblərinə cavab verməyə qadın olan tələblərin axtarışına əsaslandırılır.

Ədəbiyyat yarışma qaydaları müvafiq sualları (oxuduqları əsərlər, onların müəllifləri, həər bir əsərin mövzusu, ideyası, təbii və hətmiyyətli və s.) yazılı cavablandırır, təsəvvürlərini qısa qeyd edirlər.

Ədəbiyyat yarışma qaydaları məktəb direktorunun sərəfərinin təşkilatı ilə qrup təşkilatı təşkil olunur, eyni adlı əsərlər üzrə ümumiləşdirmə aparılır, daha çox əsər (VIII-IX siniflər üzrə 10-dan, X-XI siniflər üzrə 15-dən artıq) müətləşdirmə tələblərinin adlı siyahısı hazırlanır. Siyahıdakı ədəbiyyat yarışma adının qarşısında müətləşdirmə tələblərinin müəllifləri göstərilmiş qeyd olunur.

Göstərilən əsərlərin ədəbiyyat yarışma qaydaları üzrə müətləşdirmə tələblərinin qrup təşkilatı üzrə müvafiq suallar hazırlanır və onların əsasında məktəbdə viktorinalar, test yoxlamaları və s. bu kimi tədbirlər təşkil olunur. Hər yata keçirilən tədbirlərin nəticəsi olaraq, hər məktəbdən ən çoxu 3 (üç) nəfər ədəbiyyat yarışma qaydaları üzrə ədəbiyyat yarışma qaydaları (adı, soyadı, atasının adı, oxuduğu məktəb, sinif) rayon (şəhər) mərhələsində iştirak üçün rəsmi qaydada təhsil öbəsinin (idarəsinin) təsdiqlənir.

4. Müsabiqənin rayon (şəhər) mərhələsi həftənin bazar günləri təşkil olunur. Bu mərhələni keçirmək üçün təhsil öbəsinin (idarəsinin) təsdiqlənmiş müətləşdirmə tələblərinin müətləşdirmə tələblərinin yaradıcılıqla məşğul olan, ictimai rəy gətirən, Azərbaycan dünyada ədəbiyyatına dərin bələdiyyə və geniş müətləşdirmə tələblərinin xslərindən, metodist və qabaqcıl məktəb kitabxanaçılarından ibarət Təhsil Komitəsi yaradılır. Təhsil Komitəsinin təhsil öbəsinin (idarəsinin) müdiri və ya onun müavini sədrlik edir.

Təhsil Komitəsi:

- ədəbiyyat yarışma qaydaları üzrə daxil olan məlumatların qeydiyyatını aparır, onları siniflər üzrə (VIII-IX, X-XI) təsnif edib ayrıca siyahılaşdırır;

- müsabiqə günləri və vaxtı barədə iştirakçı ədəbiyyat yarışma qaydaları məktəblər məlumatlandırır;

- iştirakçı ədəbiyyat yarışma qaydaları üzrə ədəbiyyat yarışma qaydaları üzrə Azərbaycan dünyada ədəbiyyatı (klassik ədəbiyyat, XX əsrdə ədəbiyyatı, müasir dövr ədəbiyyatı, görkəmli ədəbi xarakterli və onların əsərləri, yaradıcılıq istiqamətlərinin gətirən onların müqayisəsi və s.) haqqında biliklərinin axtarışına, oxuduqları bədii əsərlərin ictimai mahiyyətinin, insanların mənəvi təbiiyyətində rolunun, ədəbiyyat tarixində tutduğu yerin hansı səviyyədə dərk olunmasına yönəlmiş, hətmiyyətli və onların əsərlərində ədəbiyyatın surətlər barədə müstəqil fikirlərinin öyrənilməsinə hətmiyyətli tapırıqların hazırlanmasını təşkil və təmin edir;

- tapırıqların yoxlanılması və müəyyənləşdirilməsi meyarlar əsasında qiymətləndirilməsinə hətmiyyətli keçirir;

- müsabiqənin qaliblərini müəyyən edir və onların ölkəmizdə təhsil Nazirliyində təqdimat hazırlayır. Təqdimata qaliblərin adı, soyadı, atasının adı, oxuduğu məktəb, sinif) əlavə olunur.

Tapırıqlar 15 sualdan artıq olmamaqla 2 və daha artıq variantda hazırlanmalı, hər bir sual yazılı cavablandırılmalıdır. Tiraqçılarının sayından asılı olaraq, tədbirin lazımı rəiti olan 1, yaxud 2 məktəbin idman zalında keçirilməsi tövsiyə edilir. Tapırıqların icrasına 3 (üç) saat vaxt ayrılır. Hər bir i tiraqçıya sualların həyata keçirilməsi üçün tapırıqların cavablarını yazmaq üçün əgirdəftəri paylanır.

Tiraqçılar özəlri haqda məlumatları (adı, soyadı, atasının adı, oxuduğu məktəb, sinif) yalnız dəftərin üstündə qeyd edilir. Tapırıqlar yerinə yetirildikdən sonra sənədlər təqdim edilən müəyyən edilən Təhsil Nazirliyinin bir neçə üzvü müvafiq qaydada ifadələr aparır (yeni dəftərlərin üz hissəsi çıxarılır, eyni rəqəm, yaxud rəqəm-hərflərlə ibarət ifadələrin üz hissəsində, həmdə içəri hissəsinin isə hissəsində yuxarıda yazılır), dəftərlərin üzvlüyü tədbirin keçirildiyi məktəbin direktorunun sənəd saxlanılır, tapırıqların icra olunduğu iclas yoxlayıcılar təqdim edilir. Tapırıqların yoxlanıb qiymətləndirilməsi 2-5 gündə vaxt ayrılır. Tapırıqların müvafiq meyarlar əsasında qiymətləndirilməsi başa çatdıqdan sonra hər iki ifadə tutulmaqla hər bir əgirdəftərin təsviri müəyyən edilir. Həmin təsvirlər əsasında reyting cədvəli tərtib olunur.

Ölkəmizdə təhsil gəndərlərin sayı rayon (hər) mərhələsi i tiraqçılarının sayına olan nisbət əsasında müəyyən edilir:

- 100-dən az – 1 nəfər;
- 100-dən 150-dən az – 2 nəfər;
- 150 və daha yuxarı – 3 nəfər.

5. Müsabiqənin yekun mərhələsini keçirmək məqsədilə Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyinin mərhələ Təhsil Nazirliyinin, münəfiqlər heyəti və i tiraqçı qrupu yaradılır. Təhsil Nazirliyinin mərhələlərindən, Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin üzvlərindən və QHT nümayəndələrindən, münəfiqlər heyəti filologiya sahəsi üzrə alim və mütəxəssislərdən, təcrübəli və nüfuzlu müəllimlərdən, metodistlərdən ibarət tərkibdə formalaşdırılır. İ tiraqçı qrupu Təhsil Nazirliyinin müəyyən etdiyi mərhələlər tərtib olunur.

Təhsil Nazirliyinin müsabiqənin keçirilməsi və yekunlaşdırılması, qaliblərin mükafatlandırılması ilə bağlı məsələlərə münəfiqlər heyəti və i tiraqçı qrupunun fəaliyyətini təmin edir. Ölkəmizdə təhsil gəndərlərin sayı əgirdəftərin rayon (hər) və sinifləri (VIII-IX, X-XI) üzrə təsnif edilə bilən siyahıya daxil etməsi, müsabiqə prosesinin nəzarəti, tapırıqların yığılıb ifadələrinə münəfiqlər heyətinə təqdim olunmasını i tiraqçı qrupu icra edir.

Müsabiqənin yekun turu Bakıda tərtib olunur. Müsabiqənin keçirilməsi yeri Təhsil Nazirliyinin müəyyən edir. Tiraqçılar 3 variantda təklif olunmuş mövzulardan birini seçərək i tiraqçı yazır, həmdə soruşulan suallara təqdim olunmuş 10 sual yazılı cavablandırır. Suallar Təhsil Nazirliyinin təyin etdiyi mütəxəssislərlə tərtib edilən 2 variantda hazırlanır. Hər iki tapırıq əgirdəftərin yerinə yetirilir.

Tapırıqları münəfiqlər heyəti yoxlayıb müəyyən edilmiş meyarlar əsasında qiymətləndirir. Nə yazı 10 ballıq kəlalə üzrə, 10 sualın hər biri maksimum 10 balla qiymətləndirilir. Hər bir i tiraqçının yekun ballı həmin iki tapırıq əsasında verilən balların cəmi hesab olunur.

Müsabiqədə mükafata layiq görülən (I, II, III yerlər) haqqında qərar Təhsil Nazirliyinin tərtib edilən qəbul edilir.

Müsabiqənin rayon (hər) mərhələsində i tiraqçılara təqdim edilən tapırıqların qiymətləndirilməsi, əsasən, aşağıdakı meyarlar üzrə aparılır:

- Azərbaycan dövləti tarixinin dövrləri və hər bir dövr üzrə görkəmli dəbişimlər, habelə dünya dövlətinin məhəmməd nümayəndələri haqqında təsvirlərin genişliyi;
- Bütövlükdə dövlətin, eləcə də dəbişimlərin və mütəllimlərin cəmiyyətdə və insan həyatında rolu və həmiyyəti bəzəndirilməsi xüsusi fikirlərin ifadə olunması;
- Həyat və yaradıcılıqları ilə tanış olduqları dəbişimlərə və onların sənətlərinə xüsusi mövqədə yanaşılması, fərqli mülhizlərin yürüdülməsi;

- Azərbaycan və dünya d biyyatında ən çox sevdiyi, həyatda bənzərlik istədiyi d bi q hr manlar barədə xsi mülahizələrin yer alması;
 - Öyrəyin gör “ d biyyat” d rslikli rini daxil edilməsi z ruri hesab olunan yazıçılar haqqında ryl rini bildirilməsi;
 - Ayrı-ayrı d bi xsiyyətlərin yaradıcılıq xüsusiyyətləri və istiqamətlərinin oxar və fərqli cəhətlərinin qeyd edilməsi;
 - fad olunmuş fikirlərin qismən orijinal və lakonik xarakter daınması.
- Müsabiqənin ölkəm rhləsinə yazıların qiymətləndirilməsi üçün, səsən, a a ıdakı meyarlar tövsiyə edilir:
- Mövzunun mahiyyət etibarilə hətə olunması;
 - n a yazı üçün maraqlı formanın seçilməsi;
 - Mövzu ilə bəhlə müstəqil fikir və mülahizələrin ks olunması;
 - Mövzuya yaradıcı yanaşma, habelə t hli, müqayisə, ümumilə dirmə və n tic çıxarma bacarıqlarının nümayiş etdirilməsi;
 - Fikirlərin səslandırılması, aydın, ardıcıl və lakonik ifadə olunması;
 - Yazıda bədiiliyin təmin edilməsi.
- Ölkəm rhləsi üzrə verilmiş sual-tapırıqlar qiymətləndirilrkən isə, ilk növbədə, cavabların d qikliyi və hətəliliyin, faktlara istinad edilməsində diqqət yetirilməlidir.